

ALTAASTA AVOVETEEN HANKKEEN -KUNTAKYSELY 2017

Suomen Uimaliitto
Suomen Uimaopetus- ja Hengenvestusliitto

1 JOHDANTO

Altaasta avoveteen – turvallisesti on kaksivuotinen Suomen Uimaliiton ja Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton (SUH) yhteistyöhanke. Hankkeen tavoitteena on edistää omatoimista liikuntaa luonnossa antamalla valmiudet avovedessä liikkumiseen turvallisesti, määritellä turvallinen avovesiuinti-/avovesiliikuntapaikka, lisätä yhteistyötä kuntatoimijoiden ja yhdistysten välillä avovesiliikuntatoiminnan kehittämisessä ja toteuttamisessa sekä antaa yhdistyksille ja muille mukana oleville tahoille uusia mahdollisuuksia toimia terveyttä edistävän liikunnan edistäjänä ja toteuttajana.

Hankkeen kohderyhminä ovat ikääntyneet, aikuisväestö ja nuoret. Kehitystyössä huomioidaan erityisesti avovedessä liikkumisen turvallisuusvaatimukset. Hanke saa opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnallisen elämäntavan edistämisen hankerahoitusta.

2 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tietoa kuntatason avovesiliikunnan edistämisestä on hankittu kunnille lähetetyllä kyselylomakkeella. Kysely lähetettiin kunnille liikunnan aluejärjestöjen (n=15) kautta. Vastauksia saatiin 120 kappaletta. Kyselylomakkeen yhteydessä lähetettiin saatekirje, jossa käytiin läpi tutkimuksen toimeksiantajat, tavoitteet, hankkeen kohderyhmät sekä toivottu vastauspäivämäärä, jolloin lomakkeet tulisi olla täytettyinä.

Lomakkeet lähetettiin 28. marraskuuta 2016 ja vastauksia pyydettiin 10. tammikuuta 2017 mennessä. Lomakkeessa kysymykset olivat suljettuja ensisijaisia ja toissijaisia kysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Kysymyksiä oli 46 kappaletta. Kysymykset oli jaettu neljään kategoriaan: perustiedot, tietoa avovesiliikunnasta, olosuhteet ja turvallisuus sekä avovesiliikunnan kehittäminen.

Kyselyn tavoitteena oli kartoittaa avovesiliikunnan/-uinnin nykytilannetta kunnissa niin toiminnan kuin olosuhteidenkin näkökulmasta, jotta kuntatoimijoiden tarpeet voitaisiin huomioida jatkossa entistä paremmin.

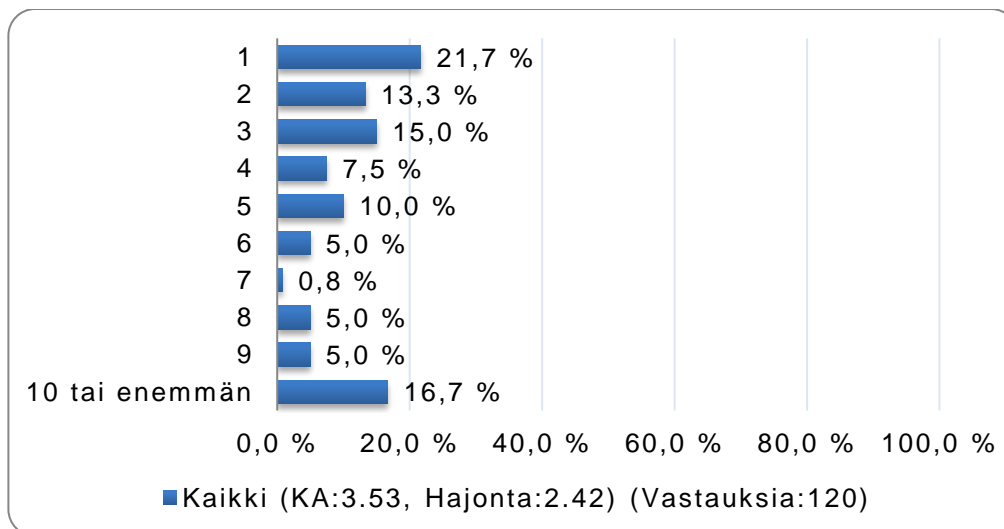
3 TULOKSET

3.1 Perustiedot

Kyselylomakkeisiin vastanneista (n=120) kunnista joka toisella (49%) oli oma uimahalli. Useimmissa kunnissa (79%) hallit suljetaan kesällä vähintään viikon ajaksi, mutta useimmilla jopa kuukauden tai pidemmäksi ajaksi. Uimahallien kiinnioloaika sijoittuu yleisimmin heinäkuulle (67%). Osa halleista on kiinni myös kesäkuussa (27%) tai elokuussa (24%). Jos kunnassa on useampia halleja, niin osa ilmoitti niiden olevan auki porrastetusti. Vain alle 10 prosenttia kunnista pitää uimahallinsa auki myös kesällä.

Kunnan ylläpitämiä uimarantoja löytyy 82:sta kunnasta 1-5 kappaletta ja 38:sta kunnasta 6 tai enemmän. Enimmillään uimarantoja oli muutamissa kaupungeissa jopa yli 30.

Montako uimarantaa kunnassanne on?

Uimarantojen kävijämäärät vaihtelevat suuresti. Niitä on vaikea arvioida erityisesti valvomattomien rantojen suuren lukumäärän takia. Myös sääolosuhteet, rannan koko ja kuntien asukasmäärä vaikuttavat kävijämääriin. Osalla kunnista ei ole lainkaan valvottuja rantoja ja näissä kävijämäärien arvioidaan olevan päivittäin korkeintaan muutamia kymmeniä. Tämäkin edellyttää aurinkoista ja lämmintä säätä. Yleisesti ottaen erityisesti isommat kunnat arvioivat suosituimpien rantojensa kävijämääriksi hyvällä säällä 100-500

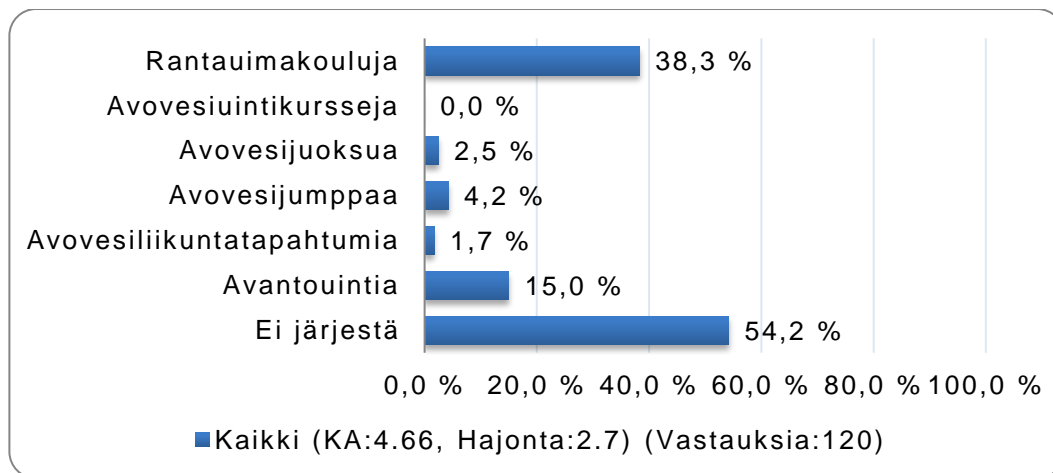
henkilöä päivittäin. Vain muutamilla yksittäisillä rannoilla (esim. Helsingissä) arvioitiin olevan tätä enemmän kävijöitä. Osa kunnista ei osannut antaa lainkaan arviota kävijämääristä.

3.2 Tietoa avovesiliikunnasta

Uimarannoilla mahdollisuus harrastaa omatoimisesti. Kunnista 90 prosenttia ilmoitti, että niiden uimarannoilla on mahdollisuus harrastaa omatoimisesti avovesiliikuntaa, kuten uintia, vesijuoksua tai jumppaa ja 68 prosentin mukaan kunnallisella talviuintipaikalla on mahdollisuus harrastaa omatoimisesti talviuintia.

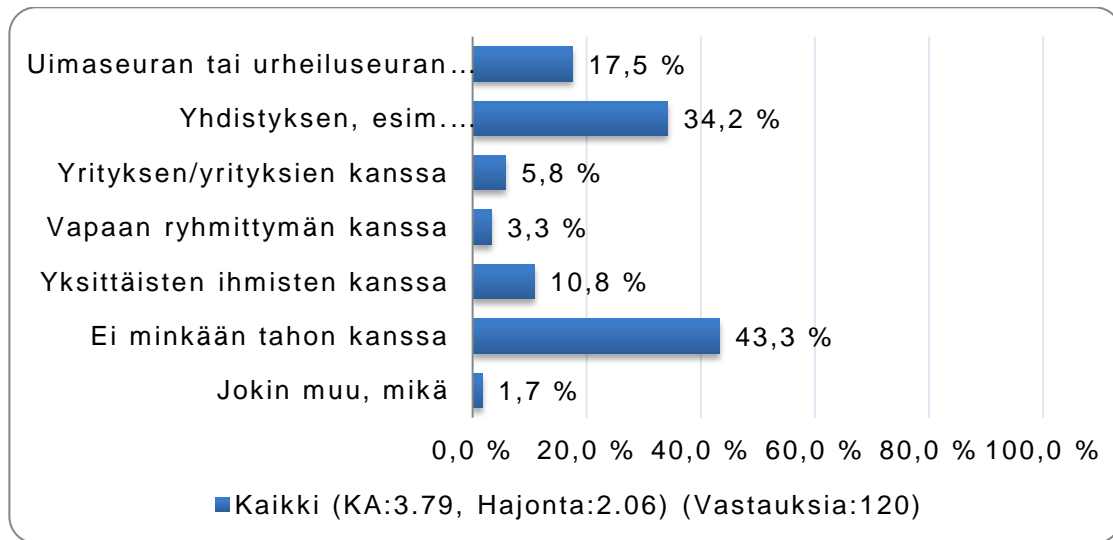
Noin joka toinen kunta (n=55) järjestää ohjattua avovesiliikuntatoimintaa. Kuntien järjestämä avovesiliikunta koostuu pääosin rantauimakouluista ja avantouinnista.

Järjestättekö kuntalaisille ohjattua avovesiuintitoimintaa?

Avovesiliikuntaa järjestävistä kunnista 57 prosenttia (n=68) tekee yhteistyötä jonkun toisen tahon – esimerkiksi kyläyhdistyksen, uima- tai muun urheiluseuran – kanssa avovesiliikunnan järjestämisessä.

Tekeekö kuntanne yhteistyötä avovesiliikunnassa?

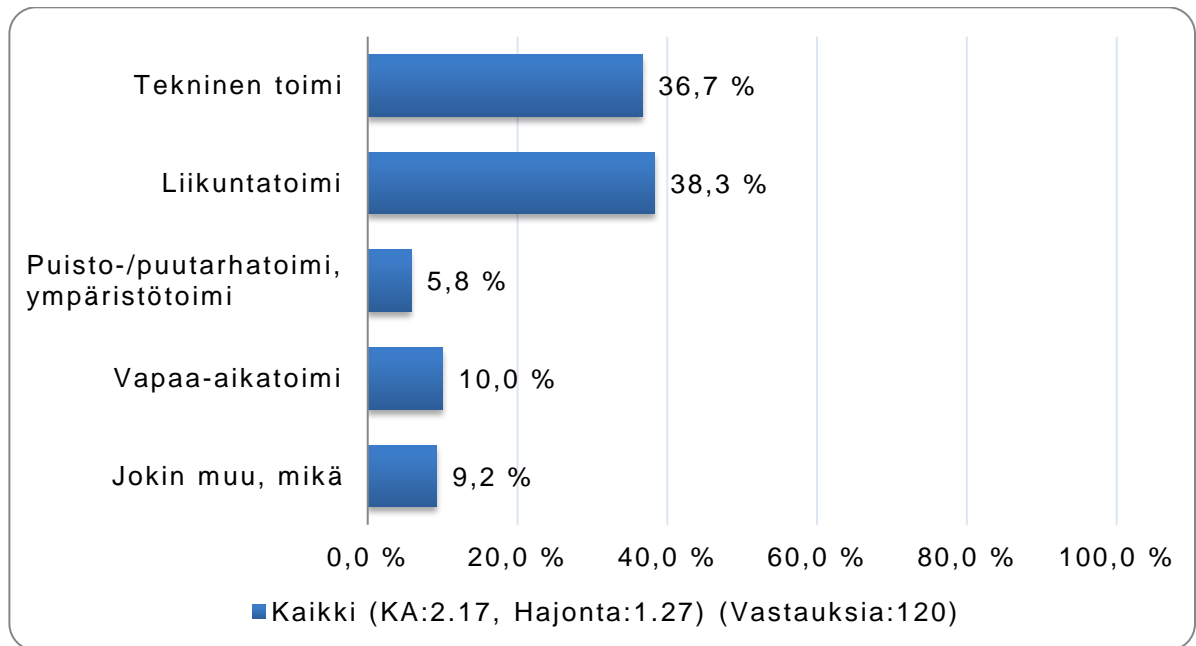
Noin joka toisessa kunnassa (n=57) jokin muu taho kuin kunta, esimerkiksi kyläyhdistykset tai muut kolmannen sektorin toimijat (27%), uima- tai muut urheiluseurat (18%), järjestävät avovesiliikuntaa itsenäisesti. Tämä muiden tahojen järjestämä avovesiliikunta on pääosin matalan kynnyksen harrastetoimintaa, yleisimmin avantouintia, sekä jonkin verran aktiivista harjoittelutoimintaa ja kilpa- ja kuntosuorheilua.

Avovesiliikunta toteutetaan suurimmaksi osaksi (63%) kunnan yleisillä uimarannoilla, mutta osin myös yhdistysten tai yritysten itse ylläpitämillä rannoilla (18%).

3.3 Olosuhteet ja turvallisuus

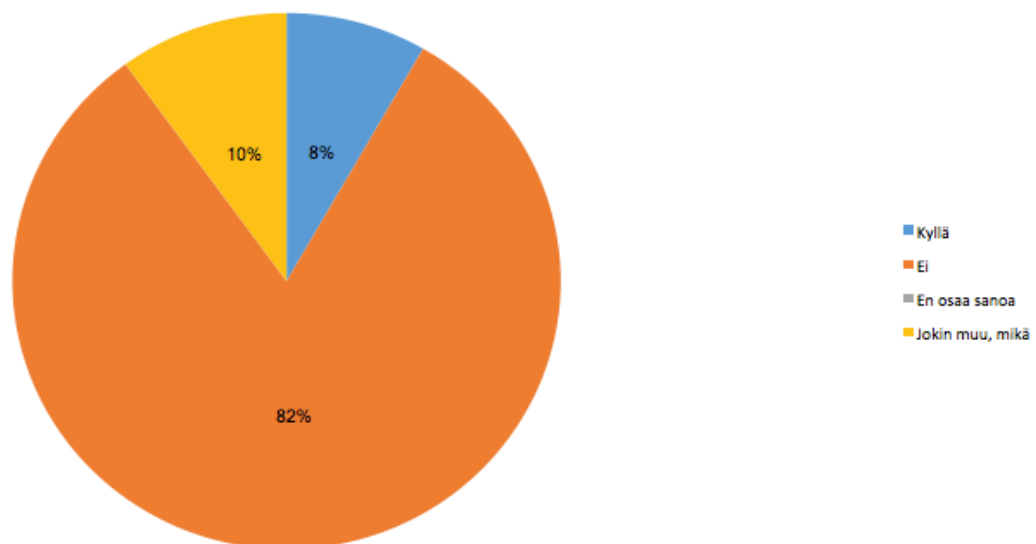
Kyselyyn vastanneissa kunnissa uimarantojen kehittämisestä ja toiminnasta vastaa yleisimmin liikuntatoimi tai tekninen toimi. Osassa kunnista vastuuviranomainen on vapaa-aikatoimi ja joillakin puisto-/puutarhatoimi tai ympäristötoimi.

Mikä tahoo vastaa uimarantojen kehittämisestä ja toiminnasta?

Suurimmalla osalla uimarannoista ei järjestetä lainkaan uinninvalvontaa. Vain 8 prosenttia kunnista ilmoitti, että niiden rannat ovat valvottuja ja 10 prosenttia, että valvontaa on vain tietyillä rannoilla tai sitä on vain tiettyjen tapahtumien yhteydessä. Suurimassa osassa kuntia (77 %) ei myöskään ole harkittu valvonnan aloittamista.

Onko uimarannalla/-rannoilla uimavalvoja?

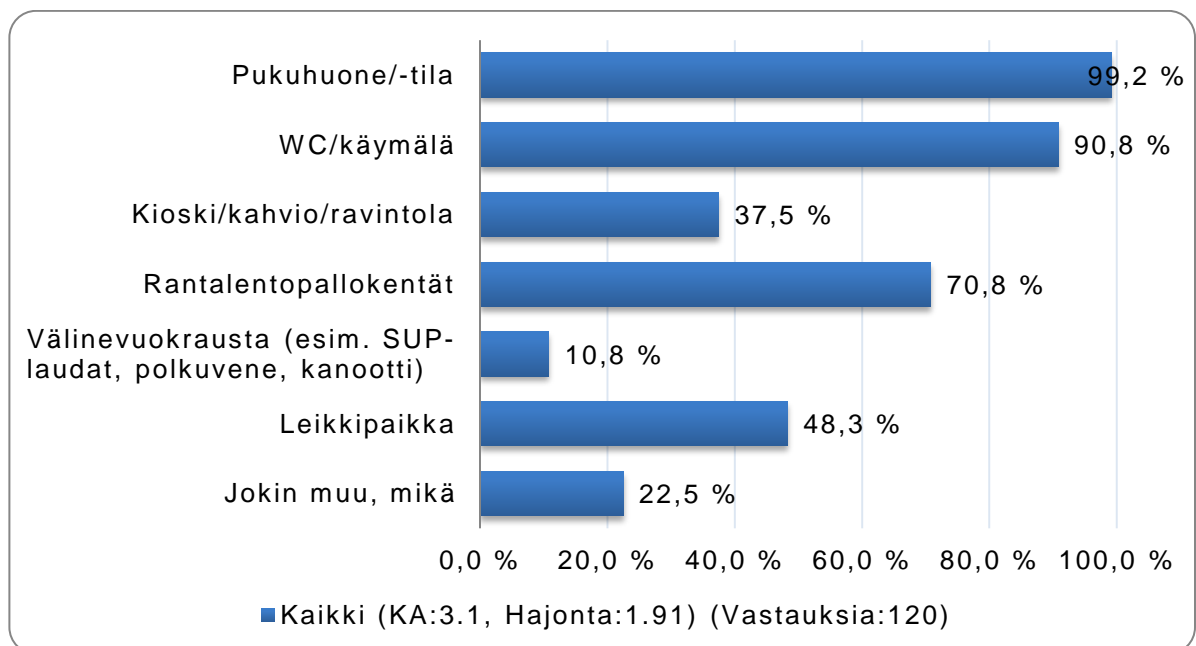

Yleisimmin syitä valvomattomiin rantoihin perusteltiin resurssien puutteella sekä valvojien tarpeettomuudella vähäisen kävijämäärän tai tehdyn riskiarvioinnin pohjalta.

Rantojen palvelut ja turvallisuusvälineet

Uimarantojen palvelut vaihtelevat paljon kuntien sisällä. Useimmiten palvelut ovat keskittyneet isoimmille rannoille, joten vastauksista ei voi suoraan vetää johtopäätöksiä kaikkien rantojen osalta. Yleisimmät palvelut uimarannoilla ovat kuitenkin jonkinlainen pukuhuone/-tila ja WC tai käymälä. Myös rantalentopallokentät ovat suosittuja, samoin kuin leikkipaikat. Kahvio, kioski tai ravintola kuuluu myös useiden rantojen valikoimaan. Osalla rannoista on myös tarjolla välinevuokrausta (esim. SUP-laudat, kanootti, polkuvene). Muita palveluja, joita tuotiin esiin avoimissa vastauksissa, olivat esimerkiksi grilli- tai nuotiopaikka, petankkikenttä, matonpesupaikka (kuivalla maalla) tai satamapalvelut.

Mitä palveluita uimarannalla/-rannoilla on?

Uimarannan aukipitäminen on kesän mittaan estynyt joissain määrin 36% kunnassa, jolloin useimmissa tapauksissa syy on ollut sinilevä ja muutamissa veden liiallinen bakteeripitoisuus.

Lähes jokaiselta rannalta löytyy pelastusrengas (98%) ja keskeisellä paikalla oleva ilmoitustaulu (88%). Noin joka toisella rannalla on myös pelastusvene (47%) sekä pelastuspatukka/heittoliina (45%). Pelastusajoneuvoilla on esteetön ajotie lähes jokaiselle uimarannalle (99%).

Hyvin usealla (82%) uimarannalla tarkistetaan pohja ennen uintikauden alkua. Lähes joka toisella (43%) avovesiuintipaikalla on määritelty alue, jossa uinti tapahtuu. Hieman harvempi (32%) ilmoitti, että heillä on erikseen rata tai reitti määritelty avovesiuintiin. Useimmiten alue on määritelty joko poijuilla, rataköysillä tai laitureiden muodostuksella.

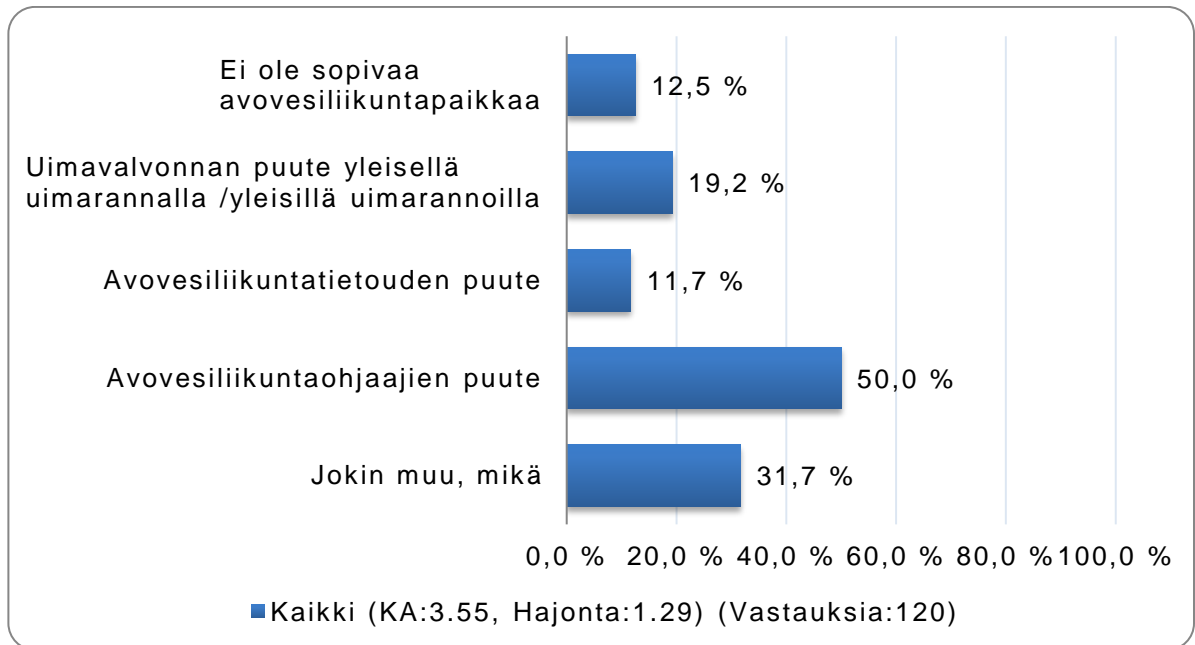
Reilu kolmannes (38%) vastaajista ei osaa sanoa, onko heidän kuntansa uimarannoilla ollut vaaratilanteita. Sen sijaan 43 prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että vaaratilanteita ei ole ollut. Noin joka viidennessä kunnassa arvioitiin joskus tapahtuneen vaaratilanteita. Viisi kuntaa ilmoitti, että heidän rannoillaan on joskus tapahtunut hukkumistapaturma. Muita vaaratilanteita ovat olleet esimerkiksi uimareiden omien voimien yliarviointi, hyyt liian matalaan veteen ja uimareiden ajautuminen liian lähelle veneväylää.

Vastanneista lähes kaikki (93%) ovat sitä mieltä, että viranomaisten valvontatoimenpiteet rantojen suhteen ovat riittäviä.

3.4 Avovesiliikunnan kehittäminen

Puolet kunnista on sitä mieltä, että suurin este avovesiliikunnan harrastamiselle ja kehittämiseksi kunnassa on sopivien ohjaajien puute. Muiksi esteiksi nähtiin muun muassa uimavalvojien (19%), sopivien avovesiliikuntapaikkojen (13%) ja avovesiliikuntatietouden (12%) puute. Avoimissa vastauksissa kunnat nostivat esteeksi resurssien puutteen, vähäisen kysynnän etenkin pienemmissä kunnissa ja kylmän veden.

Mitkä ovat suurimmat esteet avovesiliikunnan (avovesiuinnin, -juoksun, -juman) harrastamiseen ja kehittämiseen kunnassanne?

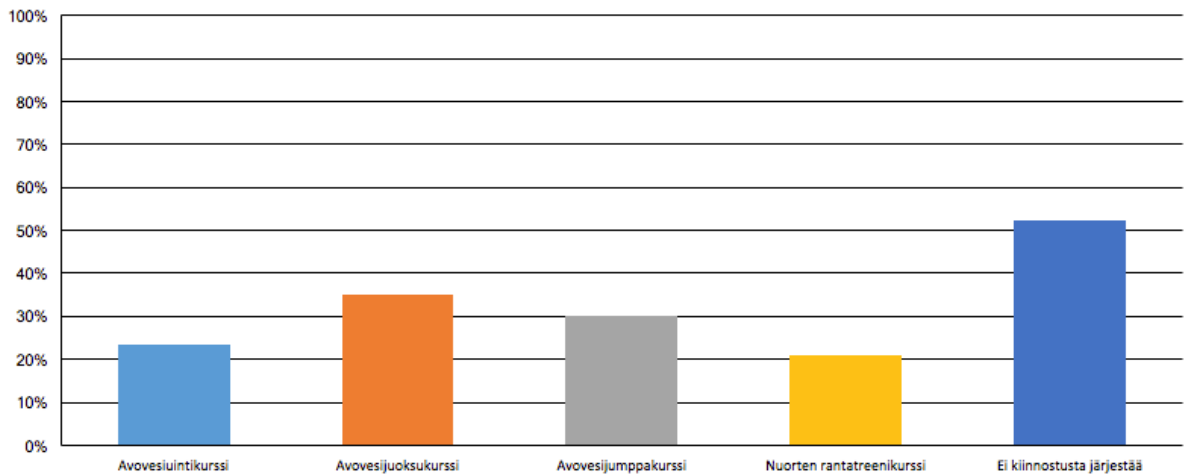

Kysyttäessä apua, jota kunnat tarvitsisivat uimarannan kehittämiseen avovesiuinnin/-liikunnan näkökulmasta nousi esiin muun muassa seuraavat seikat, joita kaivattiin: lisää resursseja rantojen ylläpitämiseen ja toiminnan kehittämiseen, lisää ammattitaitoisia ohjaajia, suunnitteluapua sekä rantojen toiminnan että turvallisuuden osalta ja yhteistyötä eri tahojen kanssa.

Kysyttäessä ehdotuksia ohjatun avovesiliikunnan edistämiseen ja lisäämiseen omassa kunnassa saatiin paljon erilaisia vastauksia. Useat kunnat totesivat, että omaehtoista avovesiliikuntaa voisi edistää ja lisätä järjestämällä enemmän uimakouluja ja vesiliikuntatapahtumia rannoilla, kunnostamalla olosuhteita ja pitämällä rannat hyvässä kunnossa sekä lisäämällä markkinointia ja tiedotusta avovesiliikunnan mahdollisuuksista. Toisaalta tämä vaatisi lisää resursseja, yhteistyötä yhdistysten/yritysten kanssa sekä ohjaajien kouluttamista ja palkkaamista. Osa kunnista oli sitä mieltä, että toimintaa on hankala kehittää lyhyestä kaudesta ja vähäisestä kysynnästä johtuen. Jonkin verran myös mietitytti turvallisuuteen liittyvät vastuukysymykset.

Kyselyssä koskien kuntien kiinnostusta kehittää turvallista avovesiliikuntapaikkaa suurin osa ei osannut vastata (41%), noin kolmannes (32%) ei ole valmiita ja noin neljännes (27%) oli kiinnostunut. Noin joka viides kunnista oli valmis järjestämään avovesiliikunnan ohjaajakurssin (ei 40%, en osaa sanoa 42%). Lähes puolet kunnista olivat kiinnostuneita järjestämään kesän 2017 aikana matalan kynnyksen avovesiliikuntakursseja.

Onko kunnassanne kiinnostusta järjestää kesän 2017 aikana matalan kynnyksen avovesiliikunnan kursseja?

4 YHTEENVETO / POHDINTA

Kyselyn tavoitteena oli kartoittaa avovesiliikunnan/-uinnin nykytilannetta kunnissa niin toiminnan kuin olosuhteidenkin näkökulmasta, jotta kuntatoimijoiden tarpeet voitaisiin huomioida jatkossa entistä paremmin.

Suomessa joka toisella kyselyyn vastanneelta kunnalta (n=120) löytyy sekä oma uimahalli että uimarantoja. Toimintaympäristöä avovesiliikunnalle löytyy etenkin niinä kuukausina, kun useimmissa kunnissa myös uimahallit ovat kiinni. Suurimmassa osassa kunnista, on mahdollisuus harrastaa omatoimista avovesiliikuntaa. Kunnat tarjoavat myös itse tai yhteistyössä toisen tahon kanssa mahdollisuuden harrastaa avovesiliikuntaa kunnan omilla ja yksityisillä uimarannoilla. Monessa kunnassa myös ulkopuolinen taho, kuten esimerkiksi kyläyhdistys, uimaseura tai Suomen Ladun paikallisyhdistys järjestää avovesiliikuntaa.

Uimarantojen kehittämisestä ja toiminnasta kunnissa, vastaa pääosin liikuntatoimi ja tekninen toimi. Hyvin harvassa kunnassa järjestetään uinninvalvontaa rannoilla, eikä sen aloittamista resurssien puutteen, mutta myös vähäiseksi todetun kävijämäärän tai vaatimusten takia, olla myöskään harkittu. Rannoilla näyttäisi kuitenkin löytyvän pelastusvälineitä, ilmoitustauluja sekä esteetön tie pelastusajoneuvoille hätätilanteiden varalta. Rannoilla ei ole vastaajien mielestä ollut pahemmin vakavia vaaratilanteita ja ainoastaan viidessä kunnassa on tapahtunut hukkumistapauksia. Sattuneet vaaratilanteet ovat syntyneet rannoilla useimmiten omien voimien yliarvioimisen johdosta tai uimareiden ajautumisesta liian lähelle veneväyliä. Uimarantojen pohjien sukeltamiseen ja avovesiliikuntapaikkojen erikseen merkkauttamiseen on nähty vaivaa. Viranomaisten valvontatoimenpiteeseen ollaan rantojen suhteen oltu tyytyväisiä.

Suurimmat esteet ja avuntarpeet avovesiliikunnan harjoittamiseen ja kehittämiseen osoittautuivat kunnissa olevan ohjaajien ja uimavalvojien puute, pienet resurssit sekä haasteet toiminnan suunnittelussa. Jotta avovesiliikuntaa voitaisiin edistää ja lisätä kunnissa, tarvitsisivat kunnat enemmän yhteistyötä yhdistysten ja yritysten kanssa,

lisäresursseja, markkinointiapua sekä koulutettuja ohjaajia. Näillä avuilla kunnat pystyisivät esimerkiksi pitämään rantaolosuhteet siistinä, lisäämään rantauimakoulutoimintaa ja yleisesti avovesiliikuntatapahtumia. Puolet kunnista olisi valmiita järjestämään heti matalan kynnyksen avovesiliikuntakursseja. Suosituimmiksi kursseiksi nousi avovesijuoksu, avovesijumppa- ja avovesiuintikurssit.

Jo pelkästään kysely herätti useissa kunnissa positiivisia ideoita ja kiinnostusta. Uimarannoissa onkin valtavaa potentiaalia matalan kynnyksen liikuntapaikkoina. Avovesiuinnin suosioon vaikuttaa toki suuresti myös sää ja sitä kautta vesien lämpötila, mutta lähtökohtaisesti lisäämällä monipuolisia avovesiliikunnan harrastamismahdollisuuksia ja kiinnittämällä huomiota avovesiliikunnan olosuhteisiin kysyntää edullisille kaikille avoimille palveluille syntyisi varmasti lisää. Asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen onkin hyvä syy kunnille kehittää ja ylläpitää rantoja sekä järjestää avovesiliikuntatoimintaa.